

Nr 207.

Av herr **Karlsson** i Munkedal **m. fl.**, om *anslag till en hjälpfond för vissa nödställda egnahemsägare.*

I tider av ekonomisk depression har statsmakterna föranletts att vidtaga åtgärder för att nödställda egnahemslåntagare skulle kunna kvarbliva vid sina egnahem. Sålunda beslutade riksdagen år 1932 att för beredande av tillfälliga hjälpåtgärder åt vissa egnahemslåntagare i Malmöhus län bevilja 50 000 kronor samt att för budgetåret 1932/1933 anvisa 1 100 000 kronor för utlåmnande av stödlån till egnahemslåntagare. År 1933 beslutade riksdagen bl. a., att under budgetåret 1933/1934 uppskov till ett sammanlagt belopp av 2 000 000 kronor må kunna beviljas med erläggande av ränta och amortering å lån från egnahemslånefonden. Följande år fattade riksdagen enahanda beslut för budgetåret 1934/1935. För budgetåret 1935/1936 medgav riksdagen, att uppskov till ett sammanlagt belopp av 1 000 000 kronor må kunna beviljas med ränta och amortering å lån från nämnda fond. De sålunda vidtagna hjälpåtgärderna ha utan tvivel varit landets egnahemslåntagare till stort gagn. I de av omfattande och långvarig arbetslöshet drabbade landsdelarna ha emellertid såväl de egnahemsägare, vilka ha lån från statens egnahemslånefond, som de, vilka ha sina egna hem belånade i privata banker, kommit uti en utomordentligt svår ställning, trots de av statsmakterna vidtagna stödåtgärderna, vilka i allt väsentligt byggde på antagandet, att den kris vederbörande kommit uti vore av relativt kortvarig natur. Räntor och amorteringar ha av de egnahemsägare, som t. ex. bo uti landets stenindustrikommuner, oftast fått klaras genom att draga växlar och göra nya skulder. Detta har skett i hopp om att framtiden skulle giva inkomstbringande arbete, varigenom det hela ändå skulle kunna hållas ekonomiskt flytande. Hittills har, för flertalet inom stenindustridistriktet, förhoppningen därom grusats. Många egnahemsägare som haft sin inkomst från stenindustrien stå nu i en förtvivlad ställning. Det egna hemmet, vare sig det nu är ett bostadshus eller en mindre jordbrukslägenhet, måste till synes snart nog försäljas exekutivt, enär de ekonomiska förbindelserna inte kunna infrias och den tillfälliga upplåningen inte längre är möjlig. Följden av ett dylikt förfarande blir i de flesta fall, att vederbörande, som ofta ha stora familjer, måste lämna det egna hemmet för att omhändertagas av kommunerna, vars ekonomiska ställning, på grund av stenindustriens misär, i de flesta fall är fullkomligt undergrävd.

Genom kommunala och enskilda initiativ har undersökning verkställt i Bohusläns stenindustrikommuner om egnahemsägarnas ekonomiska ställning, varvid uppgifter inhämtats rörande omkring 430 egnahemsägare. Av

de sålunda insamlade uppgifterna framgår att nära hälften, eller 181 st., har en sammanlagd skuld som överstiger lägenheternas totala taxeringsvärde. De i undersökningen berörda lägenheternas taxeringsvärde är 1 419 200 kronor och den sammanlagda uppgivna skulden 1 295 184 kronor, av vilken skuld 369 937 kronor är egnahemslån och 28 875 kronor stödlån. Av undersökningsmaterialet framgår vidare, att inte mindre än 100 st. under de senaste 12 månaderna före undersökningen haft en inkomst, som understiger 800 kronor, 148 st. ha under samma tid haft en inkomst mellan 800 och 1 200 kronor, 132 ha haft en inkomst mellan 1 200 och 1 600 kronor, 23 st. 1 600—2 000 kronor. Och endast 23 st. ha under 12 månader haft en inkomst av 2 000 kronor och däröver. Den sammanlagda inkomsten för samtliga under ovan angiven tid är 425 872 kronor, varav 169 257 kronor, eller 39,7 procent är inkomst av arbetslöshetshjälp. I 54 fall har vederbörande förklarat, att exekutiva åtgärder förestå. I 90 fall har uppgivits, att det är ovisst huruvida exekutiva åtgärder hota i nära framtid. Sistnämnda uppgifter röra icke Brastad, enär uppgifter därifrån i detta hänseende saknas. Men läget i denna kommun är mycket hotande för egnahemsägarna. Vi hänvisa i övrigt till motionens bilagor, som är en statistisk bearbetning av det primära undersökningsmaterialet, som i sin helhet skall överlämnas till vederbörande utskott. Emellertid vilja vi framhålla, att ehuru det insamlade materialet i allt väsentligt är tillförlitligt det dock i de undersökta kommunerna kan finnas en och annan egnahemsägare, som av olika anledningar inte kommit med, men ändå är i behov av hjälp för att kunna bibehålla sitt egna hem. Den verkställda undersökningen visar i varje fall, att ställningen är mycket allvarsam och att hjälp från det allmännas sida är ofrånkomlig, därest ekonomisk krasch medförande djupgående sociala skadeverkningar skall undgås. Det synes oss vara så mycket angelägnare att åtgärder vidtagas för att vederbörande skola kunna behålla sina egna hem, som olika förslag för beredande av framtida försörjning åt stenindustriens arbetslösa nu är föremål för ingående undersökning.

Olika sätt att bringa den hjälp, som kan nå det angivna syftet, torde väl kunna tänkas. Men då åtgärder med att bereda uppskov för de mest påträngande utgifterna inte längre är tillräckligt och vad angår de lägenheter som äro belånade i privata banker heller knappast möjliga, torde den enda effektiva hjälpen vara, att efter noggrann prövning i varje särskilt fall direkt ekonomiskt stöd lämnades på sådant sätt och i sådan utsträckning att äganderätten till vederbörandes egna hem under för handen varande omständigheter tryggades. För att möjliggöra en dylik hjälpverksamhet, som snarast bör komma igång, synes det oss vara lämpligast att inrätta en särskild hjälpfond för nödställda egnahemsägare i de delar av landet där det råder omfattande och långvarig arbetslöshet, som härleder sig från stenindustrien. Medel från den tänkta hjälpfonden bör lämpligast ställas till

länsstyrelsernas förfogande, att fördelas på sätt vi ovan antytt. Delaktiga av den ifrågasatta hjälpen måste även bliva de egnahemsägare, som icke ha lån från statens egnahemslånefond utan ha sina lägenheter belånade i privata banker, under förutsättning likvisst, att det iråkade obeståndet härleder sig från oförvållad arbetslöshet i stenindustrien och att vederbörande gjort allt som rimligen kan begäras för att åt sig bevara det egna hemmet.

Storleken av den sålunda tänkta fonden är självklart synnerligen vanskelig att fastställa, men med hänsyn till resultatet av den förut omnämnda undersökningen torde det kunna antagas att ett belopp av 300 000 kronor är behövt.

Slutligen tillåta vi oss fästa uppmärksamheten på nödvändigheten av att ärendet så snart som möjligt kommer under riksdagens prövning, därest redan beslutade exekutiva försäljningar av egnahem icke skola gå i verkställighet.

Med stöd av det anförda hemställa vi,

att riksdagen måtte anvisa 300 000 kronor till en hjälpfond för nödställda egnahemsägare, vars obestånd härleder sig från oförvållad arbetslöshet inom stenindustrien, att användas i ovan antytt syfte och enligt de föreskrifter Kungl. Maj:t må meddela.

Stockholm den 20 januari 1936.

Gustaf Karlsson.

J. V. Mårtensson.

Einar Lind.

Oscar Osberg.

Bilaga 1.

K o m m u n	Antal personer	Antal personer med barn under 16 år	Antal personer med skuld över taxeringsvärdet	Taxeringsvärdens summa kr.	Sammanlagd skuldsumma kr.	D ä r a v	
						egna-hemslån	stöd lån
Askum	9	8	5	20 400	24 790	5 780	—
Bottna	4	3	1	7 400	7 700	—	—
Brastad	139	109	41	524 200	444 171	105 215	12 165
Bro	34	28	24	90 200	114 615	49 630	4 365
Bärfendal	7	6	6	20 900	25 482	10 400	1 150
Hogdal	9	8	6	19 100	21 800	1 500	—
Kville	49	35	26	108 000	110 708	5 026	2 500
Lommeland	8	7	3	26 700	16 077	—	—
Lyse	10	10	3	34 550	33 055	11 100	975
Näsinge	14	14	8	24 000	29 625	—	—
Skee	21	14	6	63 100	62 410	250	2 030
Svarteborg	16	12	14	89 800	126 204	71 600	1 690
Tanum	3	3	1	13 200	12 000	—	—
Tossene	104	87	37	377 650	266 547	109 436	4 000
Samtliga	427	344	181	1 419 200	1 295 184	369 937	28 875

¹ Brastads socken ej inräknad.

Bilaga 2.

Kommun	Inkomst 12 mån. under 800 kr.				Inkomst 12 mån. 800—1200 kr.				Inkomst 12 mån. 1 200—1 600 kr.			
	Antal personer	Därv med skuld över tax.-värde	Tax.-värde summa kr.	Skuld summa kr.	Antal personer	Därv med skuld över tax.-värde	Tax.-värde summa kr.	Skuld summa kr.	Antal personer	Därv med skuld över tax.-värde	Tax.-värde summa kr.	Skuld summa kr.
Askum	2	1	4 200	5 600	3	1	7 200	6 620	4	3	9 000	12 570
Bottna	2	—	4 000	2 800	2	1	3 400	4 900	—	—	—	—
Brastad	36	12	133 500	125 677	36	12	149 300	125 118	45	14	166 100	139 191
Bro	5	3	17 100	21 025	10	9	23 000	35 035	15	9	40 100	45 105
Bärfendal ..	6	5	18 400	22 482	—	—	—	—	1	1	2 500	3 000
Hogdal	2	—	3 700	3 000	4	3	7 900	10 420	3	3	7 500	8 380
Kville	12	4	26 300	22 600	29	18	63 100	71 078	7	3	15 600	13 030
Lommeland..	2	—	7 100	1 500	2	1	7 200	4 800	4	2	12 400	9 777
Lyse	1	—	3 800	2 500	2	1	5 800	7 100	7	2	24 950	23 455
Näsinge	3	3	4 200	6 325	5	3	9 800	11 400	4	—	6 400	6 050
Skee	4	2	19 900	19 215	6	2	12 600	11 080	7	2	17 600	23 855
Svarteborg..	9	9	53 800	75 528	3	2	12 000	14 376	1	—	2 500	1 800
Tanum	2	—	10 000	7 000	1	1	3 200	5 000	—	—	—	—
Tossene	14	—	51 900	33 505	45	16	121 450	106 469	34	15	95 100	88 856
Samtliga	100	39	357 900	348 757	148	70	425 950	413 396	132	54	399 750	375 069

Egna- hemslån i % av skuld- summan	Stödlån i % av skuld- summan	Antal personer med inkomst						Sam- man- lagd in- komst	Därav arbets- löshets- hjälp	Arbets- löshets- hjälp i % av totala inkomster	Upp- givet erforder- ligt belopp
		un- der 800 kr.	800— 1 200 kr.	1 200— 1 600 kr.	1 600— 2 000 kr.	2 000 och där- utöver	ej upp- given in- komst				
23.3	—	2	3	4	—	—	—	9 546	7 682	80.5	7 735
—	—	2	2	—	—	—	—	2 900	1 200	49.8	2 450
23.7	2.7	36	36	45	10	—	12	1 31 658	65 584	41.4	suppgift saknas 13 198
43.3	3.8	5	10	15	3	1	—	39 762	15 801	39.7	
40.8	4.5	6	—	1	—	—	—	5 581	1 681	30.1	1 925
6.9	—	2	4	3	—	—	—	9 471	1 380	14.6	7 731
4.5	2.3	12	29	7	—	1	—	44 906	13 613	30.3	20 742
—	—	2	2	4	—	—	—	8 759	2 809	32.1	2 369
33.6	2.9	1	2	7	—	—	—	12 187	4 872	40.0	3 930
—	—	3	5	4	2	—	—	14 656	6 580	44.9	11 750
0.4	3.3	4	6	7	—	—	4	16 600	10 067	64.3	14 250
56.7	1.3	9	3	1	1	—	2	14 929	445	3.0	32 599
—	—	2	1	—	—	—	—	1 810	220	12.2	900
41.0	1.5	14	45	34	7	2	2	113 107	37 323	30.0	69 565
28.6	2.2	100	148	132	23	4	20	425 872	169 257	39.7	¹ 189 144

Inkomst 12 mån. 1 600—2 000 kr.				Inkomst 12 mån. 2 000 kr. och över				Ej uppgiven inkomst			
Antal per- soner	Därav med skuld över tax- värde	Tax- värde sum- ma kr.	Skuld sum- ma kr.	Antal per- soner	Därav med skuld över tax- värde	Tax- värde sum- ma kr.	Skuld sum- ma kr.	Antal per- soner	Därav med skuld över tax- värde	Tax- värde sum- ma kr.	Skuld sum- ma kr.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	3	37 000	34 705	—	—	—	—	12	—	38 300	19 480
3	3	7 000	10 500	1	—	3 000	2 950	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	1	3 000	4 000	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	2	3 600	5 850	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	13 000	8 260
1	1	7 000	12 000	—	—	—	—	2	2	14 500	22 500
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	3	95 200	21 340	2	2	9 000	11 600	2	1	5 000	4 777
23	12	149 800	84 395	4	3	15 000	18 550	20	3	70 800	55 017